

דבר חודש בחודשו

בס"ד

עלון 117 - ניסן 1 תשפ"ו
עלון שומעי לקחו של מורנו הרב יואל שוורץ שליט"א
בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל. הפיגועים הקשים. השבת הגדול.
מצוות אכילה מן התורה בזמן הזה מתקיימת בפסח. נפלאות הבורא: האכילה והשתייה.

בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל (ר"ה ט')

ישראל שהיו מוכנים לסכן את עצמם בקשירת השם לטיטה, שהרי השם היה האליל המצרי וכבר אמר משה רבינו לפרעה "הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונו", והיה בזה משום מסירות נפש וזכות זו הצטרפה לזכות המילה שעשו אז, ואף היא היתה מסירות נפש ובמיוחד למבוגרים שזה ענין קשה, ורבותינו אמרו (גיטין נז, ב) על הכתוב (תהלים מד כג) "כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם נְחַשְׁבְּנוּ פְצָאָן מְבַהְהִי". רבי יהושע בן לוי אמר זו המילה". ופירש רש"י: שלפעמים מתים ממנה. ועל כך אמר הנביא (יחזקאל טז, ו) "וְאָעֲבֹר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶה מַתְבוֹסְסֶת בְּדַמֶּיךָ וְאָמַר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי וְאָמַר לָךְ מִלֵּה נִגְאָלוּ. הֵינּוּ שְׁפַעֲמִים עָשׂוּ דְבָרִים שֶׁהֵם מְסִירוֹת נֶפֶשׁ, וְדָבַר שֶׁנֶּעֱשָׂה פְעַמִּים מְרָאָה עַל קְבִיעוֹת, וְזוֹ הוֹכַחָה עַל מֵהוּת עִם יִשְׂרָאֵל שִׁירְשׁוּ אֶת כּוֹחַ מְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ לִמְעַן הַקְבִּי"ה מֵאֲבֵרָהּ אֲבִינוּ שֶׁמִּסֵּר אֶת עֲצָמוֹ לְהַשְׁלִיךְ לַכֶּבֶשׂן הָאֵשׁ עַל יַד נִמְרוֹד וְאַחַר כֵּן נִסְיוֹן הַעֲקִידָה שֶׁהוּא וְיִצְחָק בְּנוֹ עֲמָדוֹ בּוֹ. וְלִכֵּן אֲנוּ מְזַכְרִים מְסִירוֹת נֶפֶשׁ זֹו כְּדִי שֶׁנִּלְמַד לְהִיּוֹת גַּם אֲנוּ בְעַלֵּי מִדְרָגָה זֹו.

על פי זה יובנו דברי ה"ט"ז (או"ח סי' תל) שכתב: "רבים מקשים, אם כן שהסיבה לכך מה שלקחו את השם ב' ניסן היה ליחס הגדול ל' ניסן שבו אירע הנס הגדול) אפילו כשחל בחול, ושמעתי מפי הר"ר משה חריף ז"ל דבאותו י' ניסן נעשה עוד נס שנבקע הירדן בזמן כניסת בני ישראל לארץ, ואם כך יהיו סבורים שהמעלה היא מחמת נס הירדן ולכן קראוהו שבת הגדול דיום עלייתן מהירדן לא היה בשבת.

ולכאורה, למה לא לקבוע את י' בניסן על שני הניסים, והרי כך נוהגים במקומות אחרים, בברכת המזון שמודים מלבד המזון גם על ברית ותורה ארץ ישראל ועוד, כמו כן אדם שנעשה לו נס בשני מקומות כשמגיע לאחד מהם מברך שעשה לי נס במקום זה, וצריך להזכיר גם את המקום השני, וזאת משום שכשהאדם מרגיש חובה להודות על דבר אחד מלמדים אותו להרחיב את ההרגשה הזו גם על שאר דברים, ולמה אם כן לא נקבע יום י' בניסן על שני הדברים? אבל לפי האמור מובן, שרצו להדגיש את ענין מסירות הנפש של עם ישראל, ואילו היו מזכירים את י' ניסן שאירע בו גם נס קריעת ים סוף לא היה הדבר הזה ניכר, כי היו סבורים שזה נעשה לזכרון הניסים ולא בגלל מסירות הנפש.

מצוות אכילה מן התורה בזמן הזה מתקיימת בפסח

אמנם יש כמה מצוות של אכילה כמו אכילה בסוכה בליל החג הראשון ולשיטת רש"י בנויר יש מצוה לשתות יין קידוש והבדלה מדאורייתא, ומדברנן יש גם מצוות אכילת מרור בליל פסח, אבל רק אכילת המצה בליל פסח היא דומה לאכילת קרבן, כיון שכאן אוכלים את החפץ המיוחד מצה שהוכנה לשם מצת מצווה, ואילו אכילת הפת בסוכה עיקר המצוה היא הסוכה ולא הפת, וכן היין בקידוש.

עוד אמרו רז"ל: הרוצה לנסך יין בזמן הזה יצוק יין לגרונו של תלמידי חכמים, כי כוונתם באכילה לשם שמים מעלה את החומר ומקדשת אותו כמו הקרבן על המזבח. וכמו אכילת הכהנים את הקרבן שעל אכילה זו אמרו רז"ל כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים.

עוד אמרו (סוף תגינה): שולחנו של אדם מכפר עליו, וכמה טעמים לדבר, ומהם, יש מפרשים בגלל שמאכיל עניים עליו. וטעם

קואליציית "ממשלת גללי חמורו של משיח", (כפי שכבר הארכנו עליה בעבר) ספגה מכה קשה כאשר איבדה את הרוב בגלל פרישת יושבת ראש הקואליציה עידית סילמן שחזרה לימין. דבר זה מעורר תקווה שבכך תבוא לסיומה ממשלת הזדון הקיימת.

והיות והקש ששבר את גב הגמל היה ביטול האיסור להכניס חמץ לבית חולים, הדבר מלמד כי ממשלה זו כבר הגדישה את הסאה במלחמתה נגד היהדות, ומשמים מגלגלים את סופה כעת. יתכן מאד שמכאן ואילך רק יעלה ויעלה כוחה של היהדות שהרי מפלתה של ממשלת השמד היתה בגלל חוק החמץ. חמץ הוא סמל היצר הרע. כאמור (ברכות יז, א) רצוננו לעשות את רצונך ומי מעכב השאור שבעיסה, ואם המלחמה על חוק החמץ הפיל את הרוב של ממשלת הזדון הרי אפשר לראות בכך את יד ה' הזורשת מהם לחזור בתשובה!

ועוד יתכן שהדבר מורה כי הממשלה הזו הגיעה לשיא השפל וממילא מתחילה מעתה העליה לקראת תיקון, והלוואי יבוא תיקון העולם וביאת משיח! כפירוש הגר"א לפסוק (עמוס ה ב) "נִפְלְאָה לֹא תוֹסִיף קוֹם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל נְפִשָּׁה עַל אֲדָמָתָה אֵינִי מְקַיְמָה". וזה פרושו נפלה לא תוסיף ליפול כי הגיעה לשפל, ואז קום בתולת בת ישראל.

הפיגועים הקשים

מיד אחר פטירת מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל אירעו פגועים קשים, תחילה היה מקום ליחס זאת בעיקר לפי הכתוב (ישעיה נז א) "הַצְדִּיק אֶבֶד וְאֵין אִישׁ שֵׁם עַל לֵב וְאֵנְשֵׁי הַסֵּד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מְבִין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסָף הַצְדִּיק", במיוחד אחר הפיגוע בבני ברק בעוד שכולם זוכרים את הבטחתו בעת מלחמת המפרץ שבבני ברק לא ייפלו טילים וכן היה, עד שאחר סיום המלחמה כתבו בעיתונות כותרת "בני ברק טילים סביב לה" והפיגוע בבני ברק המחיש את משמעות של סילוק צדיקים. וככתוב שמושה ביקש מהמרגלים לדעת אם יש בארץ כנען עץ אס און, ופירש רש"י: צדיק שמגן על דורו.

אולם הפיגוע האחרון שהיה בתל אביב במרכז הבוהמה רחוב דיזנגוף מלמד כי עיקר הפיגועים קשור לערעור השלטון רמז לדבר יש בכתוב (תהלים קכז א) "שִׁיר הַמַּעֲלֹת לְשִׁלְמֹה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בֵּית שְׁוֹן עֲמֹלֹ בּוֹנֵיוֹ בּוֹ אִם ה' לֹא יִשְׁמֹר עִיר שְׁוֹן שְׁקֵד שׁוֹמְרִי! שְׁקֵד כְּרַע הַיָּד הַיָּמָנָה לִיבֵב אֶת הַמְּמַשְׁלָה לַמְּרוֹת הַמְּכוֹת הַקְּשׁוֹת שֶׁהִיא סִפְגָה. בְּנֵט שֶׁהִיא בְּשִׂיא הַפְּסָגָה וְהַרְגִּישׁ כְּאִילוֹ הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין רוּסִיָּה לְאוֹקְרִינָה הוֹפְתָע קְשׁוֹת מְפָרִישֶׁת עֲדִית סִילְמָן¹.

השבת הגדול

קביעות שבת הגדול היא לזכר הנס הגדול שהיה בשבת זו בזמן שיצאו בני ישראל ממצרים שקשרו בני ישראל את השם של קרבן פסח למיטתם. והמצרים ראו זאת ושאלו למה זה לכם, והשיבו ישראל לשוחטו לשם פסח במצוות ה' עלינו והיו שינייהם קהות על ששוחטים את אלוהיהם ולא היו רשאים לומר להם דבר ומפני שאז היה עשירי לחודש בשבת על כן קבעו לקרות שבת שלפני הפסח לעולם שבת הגדול. שני עניינים יש בזכרון דבר זה. א. שבח להקב"ה שהציל את בני ישראל מיד המצריים. ב. שבח לעם

המילים עדית סילמן 674, ואם שמה נכתב מלא עדית סילמן ועוד הכלל 686 זה שווה לגימטריא של המילים הקץ לממשלה ההזויה הזו 686. והיה רצון שיתקיים דבר זה מהרה.

¹ רמז בכתוב לפני שבר גאון המילה גאון עם הכולל 61 שווה לגימטריא של בנט 61 המילים לפני שבר בגימטריא 672 ועוד 2 הכולל שווים לגימטריא של

במוצ"ש דוקא כי אז היה פעם הראשונה שנברא האור, כאשר הקב"ה נתן בלב האדם לייצר אש. בגמרא נחלקו ב"ש וב"ה, לבי"ש מברכים מאור האש, ולבי"ה מאורי, בגלל שני גווני האש, האש האדומה כוחה אמנם חלש יותר אך היא מאירה. והאש הכחולה חזקה יותר ואינה מאירה כמו האש האדומה אבל היא משמשת לתעשייה. היינו האור והכוח שבאש. ולכן יש לברך על אש ולא על אור אחר. ולפי בית שמאי מספיק ברכה כוללת על עיקר הרעיון שבאש שהוא האור.

האש משמשת כאמצעי חשוב לאכילה, באפיה ובישול, ושאר אופני הכנת המאכלים על ידי האש.

הצורך החמישי. שימור ידע וזיכרונות. ותקשורת
אלו דברים שנעשו בעבר וגם היום בכתיבה, ובחקיקה ובימינו נוספו הרבה מכשירים לקליטת חומר ואף להעבירו הלאה. וזה כבר מעשה האדם המודה בכל יום בברכת שיעשה לי כל צרכי. וצורך זה שייך גם לאוכל, כמו הזמנת אוכל, וכתיבת מתכוני אוכל.

אמנם השגת המזון היתה מלווה בקשיים רבים כעונש על חטא אדם הראשון ככתוב בעונשו (בראשית ג יט) "בָּזַעַת אֶפְיֶךָ תֹאכַל לֶחֶם, עַד שׁוֹבֵב אֶל הָאֲדָמָה, פִּי מִפְּנֵי לֶקְחֶתָּהּ. פִּי עֵפָר אֲתָהּ וְאֵל עֵפָר תֵּשׁוּב", ועיקר השמות כמו מזון ולחם דומים לשמות מלחמה וכלי זיין ומובא בקדמונים: "שעת אכילה שעת מלחמה". כי השגת המזון היא בקושי, ואף הרבה מלחמות באו בגלל המזון, כמובא בברכות (ג, ב) כשבאו לדוד ואמרו לו עמך ישראל צריכים פרנסה, אמר להם צאו ופשטו ידיכם בגדוד.

עם זאת שהמזון קשה להשגה, אנו מודים לה' בברכת המזון ש"לא חסר לנו מזון", אף שוודאי היו שחסר להם מזון ומתו ברעב, כי הכוונה לנו לשון רבים, היינו לכלל הברואים, אולם ההמשך "ואל יחסר לנו מזון", כולל גם את הפרט, ומבקשים גם על עצמנו שלא יחסר לנו מזון יחד עם כלל האנושות שאותה ה' מקיים תמיד.

המזון והמשקה

תזונת האדם נחלקת למזון מוצק (ראה במאמרינו נפלאות הבריאה - אבות המזון פירוט לסוגי המזון) ולמזון נוזלי, שהעיקר בו הוא המים הנחוצים עוד יותר מהמזון המוצק, בשל כך ברא הקב"ה את הצימאון בנוסף לרעב.

המרכיב העיקרי ברוב המשקאות הוא המים. כל הנוזלים הם מימיים. כי הם נחוצים לקיום הגוף יותר מכל דבר, גוף האדם רובו הגדול הוא מים, גם הדם רובו הגדול הוא מים.!

כלי האכילה

בעבר כנראה אכלו בעיקר בידים. וכלי האכילה שמשו להוצאת המאכלים מכלי הבישול, בהמשך עם העלאת המודעות להיגיינה וכדו' התחילו להשתמש בכלי אכילה שונים. יותר מאוחר הצטרפה גם הכף אל כלי האכילה, (כפי הנראה מתני"ך ומחז"ל שלא השתמשו בכף למאכל, אלא בעיקר לאחסון. וראה רש"י פסחים כ"ח, א כפא דחיטא שם משמע שהכף היתה כלי להעברה ואחסון ולא כלי אכילה).

יש דברים שראוי לאוכלם בכלי אכילה ולא בידים, עיין גמרא נדרים מט, ב. גם מבחינת היגיינה.

האכילה צריכה להיות בכלים נקיים, כמו שמצינו שאסור לשתות בקרנא דאומנא (כלי ששימש לקיבול דם שהוקז מבני אדם) משום בל תשקצו, שהוא עניין של בריאות. וזה גם משום כבוד אחרים וגם משום כבודו.

ההימנעות מאכילה בכלי מלוכלך מבחינה בריאותית, היא משום החיידקים המצויים בכלוך וגם כאשר הדבר מאוס על האדם התיאבון לא מתעורר וזה מקשה מאוד את העיכול כי מיצי הקיבה לא ממלאים את תפקידם כראוי.

כלים נאים מעוררים את התאבון ומוסיפים לאכילה ולעיכולה, כמו שמצינו בסעודת אחשורוש שהיתה בכלים נאים ומצעות

נוסף הוא אכילה לשם שמים וכאמור למעלה. לכן הבאנו כאן קצת מנפלאות הבורא בעניין האכילה כדי שבעת האכילה נתפעל מגדלות הבורא וזה יסייע לאכילה לשם שמים, היינו שעיקר מטרת האכילה תהיה להיות בריא לעבודתו יתברך. וזה מצטרף לכוונות שצריכות להיות בעת אכילת מצת מצווה בפסח, שהיא הודיה על החירות משעבוד מצרים.

נפלאות הבורא: האכילה והשתייה

הקדמה

למה נבראו הנבראים עם הצורך לאכול

לכאורה אין זו שאלה, הרי כל הזמן הגוף נשחק וכיצד יתמלא החיסרון, וכל שכן בעת הגדילה ממה ייווצרו החלקים החדשים, אמנם יש מקום לשאלה על פי דברי חז"ל שאמרו שהמן שאכלו ישראל במדבר שמכונה בספר תהלים (עח כה) "לֶחֶם אֱפִירִים אֲכַל אִישׁ צִידָה שָׁלַח לָהֶם לְשִׁבְעֵי". שהכוונה למלאכי השרת שהמן הוא מזונם? יתכן ואחת הסיבות לכך שזה בא להורות שכל נברא אינו מתקיים אחר שנברא ללא המשך תלות בבורא.

[גם הדומם תלוי בכל עת בבורא, כאמור ברכת יוצר "המהדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית" שהרי החומר נברא בצורת אטום שחלק ממנו הוא האלקטרון הנע ללא הרף, וכלל ידוע בפיסיקה כי אין דבר נע מבלי מניע. ומסתבר שזה הטעם למה אכילה היא כקרבן שמטרת הקרבן להקריב את המקריב אל הבורא, וכמו שביאר הרמח"ל בספרו מסילת ישירים פרק הקדושה מדוע אכילת צדיקים בקדושה נחשבת כהקרבת קרבן. וכבר אמר הדיבוק שהיה בזמן הגר"א על הגר"א שהחיצונים חוששים מאכילתו יותר מסיגופים של צדיקים רבים אחרים.

וזה כמו החיוב להתפלל על כל צורך בשביל לחוש את התלות בבורא (דרך ה' לרמח"ל).

לכן היות והמצאות המים והמזון בעולם הם מהדברים ההכרחיים ביותר לקיום החיים אחר האוויר הם מצויים אחריו לפי כמות הנמצאים בעולם, כמו שביאר בהזכות הלכות שער הבחינה שהשגחה העליונה סידרה שצרכי העולם נמצאים בעולם כפי מידת הצורך בהם: האוויר שהוא הכרחי לקיום החיים בכל רגע, מצוי בכל מקום בכדור הארץ וללא צורך לעשות דבר כדי להשיגו, ועל החיים הוטל רק הצורך לנשום אותו.

המצרך השני לקיום החיים הם המים, ולאחריו המזון בכללו, מים כבר אינם מצויים בכל מקום כאוויר, ובכל זאת יש למצוא אותם בטבע: באגמים, בנהרות ונחלים, ובמאגרי מי גשם, הם ניתנים להשגה גם על ידי מעשה אדם בחפירת וקידוח אל מי התהום, והשימוש בהם נעשה כבר על ידי פעולה, לפחות הוצאתם ממקומם לפני השתייה, על ידי שאיבה או דלייתם או פתיחת ברז וכדומה. לאחר המים הנצרך הבא הוא המזון, שמצוי כבר פחות מהמים ואמנם גם הוא מצוי בטבע אבל בכמות פחותה מהמים כי הוא נצרך פחות מהם! וחלקו לא מושג אלא בטרחה ככתוב (בראשית ג יט) "בָּזַעַת אֶפְיֶךָ תֹאכַל לֶחֶם, עַד שׁוֹבֵב אֶל הָאֲדָמָה, פִּי מִפְּנֵי לֶקְחֶתָּהּ. פִּי עֵפָר אֲתָהּ וְאֵל עֵפָר תֵּשׁוּב", גם המזון המוכן בטבע צורך לפחות לקטוף אותו.

הצורך השלישי הוא המכסה [=הבגד מציל מקור ומחום השמש] **והמחסה** [=קורת גג המגינה מחום וקור מאויבים וגנבים ובעלי חיים וכדומה] ואלו כבר לא מצויים בטבע ומצריכים פעולות אדם וגם המערות המצויות בטבע הן מועטות יחסית, ואף הן מצריכות השלמה למגורים.

גוף האדם מרגיש דרך העור את הקור והחום כדי לאותת לאדם לדאוג לגופו שלא יארע לו נזק.

הצורך הרביעי הוא האנרגיה [אור, חום, כוח פעולה]

עיקר האנרגיה היא האש משמשת למאור, לחום ולכח פעולה. להפעיל דברים, לבשל, לשרוף, לייצור ועוד. ולכן מצאנו שתקנו ברכה מיוחדת על האש במוצאי שבת בורא מאורי האש. כי היא עיקר לאנרגיה הנצרכת לאדם, ומודים לקב"ה עליה. וזה נתקן

האכילה, בצחצוח במברשת ומשחה ובחוט המיוחד לנקות בין השיניים.

תפקיד הטחינה. לטחון את האוכל לחתיכות קטנות יותר, לאפשר את הבליעה ופירוק המזון לתועלת העיכול.

תפקיד הלשון. לטעום את האוכל וגם לערבב את רוק האדם בתוך המזון, העושה את המזון כמו עיסה נילושה. ולהכניס אותו לעבר השיניים הטוחנות לסייע לטחינה, וכן היא דוחקת את האוכל לתוך הוושט.

תפקיד הרוק לרכך את האוכל שהנוזל הופך אותו לעיסה וגם מסייע לעיכול שהאנזימים שבו מתחילים לפרק את המזון, אפשר לבחון את הדבר, אם אדם יחזיק חתיכת לחם בפה זמן מה ירגיש איך הוא מתמתק, כי הרוק הופך את העמילן שבלחם לסוכר.

פעולות הוושט אחרי שהמזון נלעס ומתרכך ונהיה נוזל יותר הוא עובר אל הוושט, הוושט אינו רק צינור אלא הוא גם משאבה, וישנם שרירים שדוחפים את המאכל פנימה, ולכן אפילו אם האדם אוכל בשכיבה וגם אם יאכל כשראשו למטה האוכל מגיע לקיבתו על ידי שאיבת הוושט, הוושט אינו רק משאבה אלא גם מערבב את האוכל שעובר דרכו וזה המשך ללעיסה.

צורת האכילה הראויה. חז"ל אמרו: האוכל בשוק דומה לכלב ופסול לעדות בגלל שאינו שומר על כבודו. וכן אמרו שאין להסתכל בצלחת האוכל כי האכילה עצמה היא בבחינת מעשה גשמי, אולם האדם שאוכל לשם שמים מעלה את אכילתו כקרבן, לכן ראוי לאדם לערוך את שולחנו בצורה מכובדת עם מפה וכדומה, ובכך האכילה מתעדנת.

האכילה המועדפת היא בישיבה ולא בעמידה ולא בשכיבה, גם מצד הבריאות וגם מצד מידת דרך ארץ, יתכן, שמידת דרך ארץ עצמה נקבעה לפי מה שבריא. וילייע. בגמרא בעירובין וסוכה מבואר ששיעור קבלת טומאה בשהיה בבית המנוגע נקבע לפי זמן אכילת פת בהסיבה, ורש"י כותב שבהסיבה (בניגוד לאכילה בעמידה) הוא פנוי רק לאכילה ולא לדברים אחרים. כך הוא אוכל כראוי, והרוק מופרש כראוי ומתערבב טוב.

בעולם הקדום אכלו סעודות חשובות בהסיבה, וזה תוספת השלמה לשיבה שזה נח יותר (לא לו שרגילים בזה). וזה מוסף להנאה, ובעיקר לבריאות שאמנם הבורא ברא שבעת בליעת המזון יסגרו פתחי הגרון הן הפתח שמתחבר אל האף, וכן סוגר על הקנה לבל יכנס האוכל לצינור הנשימה מכל מקום הסבת שמאל מוסיפה ביטחון שלא יקדים קנה לוושט ובפרט אם אדם מדבר בעת האכילה ואינו מקיים מה שציוו חז"ל: אין מסיחים בשעת הסעודה כדי שלא יקדים קנה לוושט, כי בעת הדיבור מורם הכיסוי הסוגר על הקנה.

זמני האכילה: לפי הנהג בעבר היו בעיקר שתי ארוחות עם טעימה בשחרית. בימינו רגילים בהרבה מקומות לאכול שלוש סעודות בקר ערב וצהרים, על אכילה בין הארוחות ראוי לקבל הדרכה רפואית מתי ראוי הדבר ומתי זה מזיק.

גם חשוב לאכול בנינוחות, לכן הרפואה ממליצה לא לקרוא בעת האכילה או לשמוע חדשות וכדו', כי המתח מזיק לאוכל.

חז"ל לימדו שאין ראוי לאכול עד לשובע וכל שכן לא יותר מהנחוץ לקיום הגוף. לכן הקב"ה ברא לאדם בלוטה במוח שמודיעה לו כשמגיע למילוי הקיבה, והיא הרגשת השובע, ולא הקיבה היא המודיעה זאת, בכל זאת נשאר תאבון לאדם גם השבע לדבר טעים במיוחד (מגילה ז, ב).

התיאבון חשוב לאדם, כי הוא אחראי למיצי הקיבה לכן אדם הרואה אדם אוכל מברך אותו לתיאבון או בתיאבון. יש מברכים את האוכל בברכת 'לשובע' כי לא כל אחד זוכה לכך, כאמור יומא ע"א שעיוור ומי שאוכל בחושך חסרים הרגשה זו, וכן אוכל באופן קבוע רק מין אחד של מאכל (מלבד הלחם שנוצר להיות עיקר מזון האדם).

נאות וכו', להבדיל, נזכר בפוסקים שהמהרי"ל היה שם בליל הסדר על השולחן כלים נאים של גויים שהופקדו אצלו.

פרק א. לקראת האכילה והאכילה

הקב"ה דואג לקיומנו, ולכן ברא את העולם בצורה המותאמת לנו ביותר. היות והחיים תלויים בנשימה לכן הנשימה היא אוטומטית בלי מעשה ורצון האדם.

בשביל המזון שהוא פחות קריטי מהנשימה, הוא אינו מושג בצורה אוטומטית, אלא בפעולת האדם. גם יצר הקב"ה אמצעים שיביאו את האדם לאכול!

לתינוק נתן הקב"ה את תכונת המציצה כדי שיינק מאמו, ולמבוגר את הרעב והצימאון. וגם נתן טעם טוב באוכל. וריח באוכל. ומראה טוב. שדברים מגרים את האדם לאכול, וכל זה חסד ה' כדי שירצה לאכול. לולי זה האדם לא היה אוכל כראוי, וכאשר אדם עסוק מידי ושוכח לאכול מציק לו הרעבון. בנוסף לרעבון ישנו התאבון שהוא הרצון להנאה מהטעם שמביא רצון לאכול עוד, וגורם להפרשת מיצי קיבה, שמסייע לעיכול המזון.

חושי האדם משמשים אותו ככלי עזר לקראת האכילה והשתיה. כח הראייה משמש לבחון לפני האכילה הוא בוחן את המאכל אם הוא ראוי למאכל עברו כי יש מגבלות להרבה בני אדם שאין להם לאכול סוגי מזון המזיקים לבריאותם דבר המכונה דיאטה היינו הוראות אלו מזונות לא לאכול כלל או רק בכמות מוגבלת.

כמו כן לבחון את המזון שלא יהיה בו דברים מזיקים או אסורים כמו; לכלוך, רעלים או תולעים וכו', חוש המישוש להרגיש אם הוא רקוב או עדיין בוסר. וחוש הריח משמש להריח אם הדבר לא מקולקל. [וזה חסד מיוחד שהפרשת החיידקים יוצרת ריח רע ובכך מרגיש האדם שהמאכל אינו ראוי לו]. וחוש הטעם לטעום אם המאכל אינו מקולקל. גם חוש השמיעה יכול לסייע, כמו מוזיקה שמסייעת לתיאבון, כנאמר (ישעיהו כד ט) "בְּשִׁיר לֹא יִשְׁתָּוּ יוֹן יָמֹר שֶׁכֶּךָ לְשִׁתְּיוֹ". הרי שהיה מנהג של שתייה עם שירה והוא עונג מיוחד שמוסיפה לתענוג האכילה. הרי כל החושים שברא הקב"ה באדם מסייעים לו לאכילה.

הברכה לפני האכילה: ביאר בספר הכוזרי שהן מביאות להתבוננות במשמעות האוכל וזה מביא גם להגברת ההנאה מהאוכל, כשם שההנאה של אדם פוכח גדולה משל שיכור שאינו יודע מהמתרחש סביבו.

פעולת האכילה

אדם מכניס את האוכל לפיו על ידי ידיו ואם הדבר מבושל או לח על ידי כלי אכילה באירופה ושאר ארצות המערב כלי האכילה הם סכו"ם היינו סכין כף ומזלג, במזרח הרחוק כלי האכילה הם שני מקלות.

באופן האכילה נהוגים כללי דרך ארץ של ההלכה המבוארים בשולחן ערוך (או"ח סי' ק"ע) פוסקי דורנו עסקו בליבון נושאים אלו כיצד לנהוג באכילה הנהוגה בדורנו הסותרת הלכות דרך ארץ לדוגמה אכילת סנדוויץ' כשהוא שלם ונוגסים בו או פיתה שבתוכה פלפל.

וכן נוהגי דרך ארץ של המקום כגון אכילה עם סכין ומזלג ובאיזה אופן מחזיקים כל כלי ואף כיצד מניחים אותם לאחר גמר האכילה.

תפקיד הפה באכילה: השפתיים. אחר הכנסת האוכל לפה או אחר נגיסה במזון גדול השפתיים משמרות את האוכל ובפרט את השתייה, לבל ייפול החוצה.

השיניים. לחתיכה ולטחינה, ישנם שני סוגי שיניים, הקדמיות עיקרן לחתוך והפנימיות לטחינה, וכדי שלא ישחקו ציפה הבורא בשכבת אמאייל, וכיון שחיידקים מתיישבים על שאריות המזון שסביב לשן ופוגעים באמאייל חשוב מאד ניקיון השיניים אחר

פרק ב'. כיצד נעשה העיכול

הדעת, ואלו שבכל זאת התגאו היו מסתירים חסרון זה של עשיית הצרכים, כמו שפירשו רבותינו (הובא ברש"י שמות ז, טו) על דברי הכתוב שם שפרעה היה יוצא השכם בבוקר המימה, "הנה יוצא המימה – לנקביו, עשה עצמו אלוה ואומר שאינו צריך לנקביו ומשכים ויוצא לנילוס ועושה שם צרכיו. וחלק משליחות משה שנצטווה לפגוש את פרעה כשהיה יוצא אז היה כדי להביך אותו ולעורר אותו לתשובה.

צורת מבנה הגוף הבן איש חי (שנה א פרשת יוצא) עמד על כך שה' ברא את גוף האדם שנקב הפרשת פסולת המאכל שונה מיתר נקבי גופו, שכל שאר ההפרשות של הגוף יוצאות מהצד שלפניו, ופסולת המאכל נפרשת דרך נקב המצוי ממש מאחורי האדם. דבר זה נועד לסמל לנו שהקליפה אין לה יכולת להאחז כנגד הפנים של אדם שיש בהן אור הקדושה, אלא רק עומדת מאחורי האור, ועל כן הפנים של אור הקדושה אינו רואה את הקליפה, ולכן פתח היציאות הוא רק מאחור. ובהמשך מביא מהאר"י שהקליפות מכונות "צואה בלי זקום" שהם ניזונים ומושפעים מהמותרות שיוצאים דרך נקודת האחור, "ולכן הושם נקודה זו באחור לפי שאינם יכולים לקבל מצד הפנים כי אינם רואים אור פני השכינה דכתיב (תהלים ה ו) "לא יתְצַבּוּ הוֹלְלִים לְגִגְד עֵינַיִךְ שְׂנֵאתָ כָּל פְּעֻלֵי אָוֶן". והנה זה הנקב של האחור נקרא בתורה בית פעור וזה סוד עבודה זרה של פעור שעבודתה בכך לפעור עצמו על פניה של עבודה זרה זו כנודע כי זו קבלת השפע שלה והבן זה. עכ"ל. נמצא מקום שיוצא ממנו הפסולת ושיורי המאכל שבאדם הנה הוא דוגמא למקום יניקת הקליפות ולכן הושם מקום זה באחורי האדם כי עמידת הקליפות באחור.

כליות האדם אורך כל אחת כ-6 ס"מ ועוביה 3-4 ס"מ והן שוקלות כ-300 גרם, תפקידן ליצור את היציאות הנוזליות, ולהפרישו עם חומרי פסולת שונים שחדרו לגוף או נוצרו בו עקב חילוף חומרים או בעקבות תהליכים פתולוגיים. במשך יממה עוברים בכליות כמות נוזלים של כ-1500 ליטר. אשר כ-0.1% מופרש מהן לשתן. הכליות שואבות את כל הדם ומנקות ממנו כל מיני פסולת, כל חומר הראוי לניצול מוחזר לדם. בכליות זשנס כ-1,250,000 נפרונים, שכל אחד מהם משמש כמסננת זעירה, בכליות עוברות צנורות שתן דקיקות שאורכן מגיע לכ-80-50 ק"מ, הם מפרישות גם חומרים הנחוצים לגוף, כאשר הכמות שבגוף היא מעבר לנחוץ הם מעבדות כמויות אדירות למעלה מטונה וחצי במשך יממה, ובמשך שנות חיי האדם עליהן לעבד כ-45,000 טונות שהן פי 153,000,000 ממשקלן, אפילו מכונה עשויה מפלדה לא היתה מסוגלת להחזיק מעמד בעבודת פרך כזו, בעוד שכליה רכה ועדינה שניתן לקרוע אותה בידיים פועלת אצל רוב בני האדם ושאר היונקים בדייקנות מפליאה. פעולות הכליות מסובכות ומופלאות שקשה לתארם, קשה לתפוס כיצד אפשר לדחוס צינורות באורך של ק"מ לתוך כליה שאורכה כמה ס"מ בלבד.

***

לעילוי נשמת מִישָׁה בֵּן תַּמָּרָה ויצחק ת.נ.צ.ב.ה.

***

תרומות והקדשות: 052-718-9446

***

ספרי רבנו על המדף:

1. "דבר חודש בחודשו" חלק א' ממספר 1 עד מספר 50 בכריכת ספר, 2. "דבר חודש בחודשו" חלק ב' ממספר 51 עד מספר 100 בכריכת ספר, 3. הגדה של פסח. 4 מצוות זכירת מחיית עמלק. 5. האדום האדום הזה. 6. משמעות פורים, 7. בעקבות מרן - פורים

ניתן להשיג את הספרים בחנות "יש כיסוי" [סריגת שוורץ], מלכי ישראל 1, ירושלים 02-5383955.

***

הודעה חשובה לבעלי פלאפון מפוקח: ניתן להתקשר למערכת בדוא"ל או בפלאפון ולקבל העלונים לפלאפון.

***

להערות והארות, ולקבלת העלון במייל ולתגובות: אש"ל – איגוד שומעי לקחו של רבינו: eeguds@gmail.com

עיכול המזון נעשה בשלבים, תחילה הלעיסה והרוק ואחרי כן בעירבול בוושט, ובהגיע המזון לקיבה הוא מוקף במיצי קיבה חריפים המשמידים את רוב החיידקים והטפילים, המעכלים את המזון מלבד את התאית, ואולם גם היא נחוצה לסייע למזון שלא ידבק לדופני הקיבה. [בעלי החיים שקיבתם מעכלת גם תאית, זה בזכות מיליארדי החיידקים שנמצאים בקיבתם והמסייעים בפירוק של התאית, ולא די במיצי הקיבה] אמנם לבעלי חיים אוכלי נבילות מיצי הקיבה שלהם הם חריפים במיוחד ובכך החיידקים שבתוך הנבילות מושמדים ואינם מזיקים להם.

אף שמיצי הקיבה הם חריפים ומעכלים את המזון שבא במגע אתם מכל מקום אינם פוגעים בקיבה עצמה, כי לכך סידר הבורא שהקיבה מפרישה חומר שמרפד אותה ומגן עליה מפני המיצים ואם קורה שנוצר סדק בהגנה זו נוצר כיב קיבה (אולקוס), גם חיידקים מסייעים לפירוק המזון אך אין בידה לפרק את התאית כמו שהם עושים במעי בעלי החיים אוכלי הקש והתבן, לכן בימינו מכינים מזון בתוספת חיידקים הנחוצים לאדם, כמו ביוגורט ושאר מוצרי חלב הדומים לו. ועל שגיבות החיידקים הנמצאים בקיבה יעיד המעי המכונה המעי העיוור (כי רק בעת מחלה הכירו בו) וגם קרוא תוספתו, שעד לפני שנים לא רבות לא היה ידוע מה תפקידו ולאחרונה נודע כי הוא משמש מקלט לחיידקים שבבטן שכאשר נוצרת מציאות המזיקה להם לשם הם נמלטים.

תפקיד המעי הדק: אחר הטיפול בקיבה עובר המזון למעי הדק שם נוסף לו פירוק, ומשם המזון הזה עובר לכבד הגומר את הפירוק ומנטרל רעלים ושם המזון משלים את ייעודו הכבד, והופך אותו לאבני בנין שנשפכים אל הדם המוביל את המזון הזה לכל איבר המיוחד לו.

תפקיד המעי הגס: שם נמשך העיכול על ידי מיצי קיבה ובקטריות ושם גם נפרדים המזון מהפסולת והפסולת נדחקה לקראת הפרשתה החוצה.

פרק ג'. היציאות

חשיבות היציאות. בני ישראל במדבר התלוננו על המן, ואחת התלונות שלא היו צריכים אוכליו להפריש צואה כי לא היה בו פסולת. יש ללמוד מזה על חשיבות הדבר. ההפרשות נפרשות בשתי צורות האחת בצורה מוצקת בדרך כלל על ידי מעי שמוביל את הפסולת לפי הטבעת ומשם החוצה. השניה היא הפרשת הנוזלים שהכליות אחר סינון הדם מפרישות את הפסולת שבדם וגם את עודף הנוזלים המצטברים בגוף.

התעוררות להכנעה. עשיית הצרכים וברכת אשר יצר מסייעות לרכישת הכנעה לפני ה'. האדם בטבעו עלול להתגאות, והגאווה היא מקור לכל החטאים, לכן ברא הקב"ה את האדם באופן כזה שיזכיר לו את שפלותו, אחד הדברים המזכירים לאדם דבר זה היא עשיית הצרכים כמו שכתב המ"ב (פ"ה סק"ה) שבהיותו בבית הכסא שאסור להרהר שם בדברי תורה יהרהר בשפלות האדם, חז"ל (בי"ר ע"ה א') מבארים את הכתוב (יחזקאל כח, יג) "פְּעֹדֶיךָ יִזְן אֶל-לְהִימֵי הַיָּיִת פֶּל אֶבֶן יִקְרָה מִסִּבְּתֶךָ אִדָּם פְּטֹדָה וַיְהִי־לָם תַּרְשִׁישִׁי שֶׁהֵם וַיִּשְׁפָּה סִפִּיר נִפְדָּ וַיִּבְרַקְתָּ וַזְהַב מְלֵאכֶת תִּפְיָךְ וַיִּנְקֶיךָ בְּדָ בְיוֹם הַבְּרָאָה בּוֹנֵנִי", שנאמר על חירם מלך צור שזכה לאריכות ימים מופלגת עקב סיועו לבנין המקדש, ודימה בעצמו שהוא אלוה, אמר הקב"ה ליחזקאל: בן אדם אמור לחירם מלך צור מה אתה מתגאה, ילוד אשה אתה, אמר לו הקב"ה לחירם בך נסתכלתי ובראתי נקבים נקבים באדם, ופירש רשב"ם (ב"ב שם) בך נסתכלתי כשבראתי עולמי שאתה עתיד למרוד לעשות עצמך אלוה ובראתי באדם נקבים שמוצאין רעי, תוך חלול הוא ומנוקב, ביום הבראת בך כוננו, ביום שנתתי אל לבי שתהא נברא בו ביום כוננו הנקבים באדם".

סכנה זו שיתגאה האדם היתה שכיחה בקרב מלכי קדם, שחלקם הגיעו לכך ש"עשו עצמן אלהות". והנקבים שבגוף האדם והיציאות שמוציא, ומורים לו על פחיתותו מסייעים לשפיות